

1. Onko yrittäjyyden periaatepäätöksessä otettu huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta keskeisimmät asiat?

- Kyllä.
- Ei. Mitä lisäksi tai muuttaisit?

Yrittäjyyden periaatepäätöksessä on tunnistettu hyvin eri kokoiisiin yrityksiin sekä yrittäjyyteen liittyviä toimintaympäristön ja mm. osaamisen haasteita ja mahdollisuuksia. Niin ikään periaatepäätös nostaa keskiöön skaalautuvaa kasvua ja uudistumista tavoittelevat työnantajayritykset, osaamisen, työllistämisen ja innovaatiot, kansainvälistymisen, asiakaslähtöisyyden ja digivihreän siirtymän sekä omistajanvaihdokset.

Näistä haluamme vielä erikseen korostaa **kiertotalousyrittäjyyden** mahdollisuuksia. Suomen materiaalivirroista syntyy Uudellamaalla yli puolet ja siksi kiertotalous on suuri mahdollisuus uusimaalaisille toimijoille, mutta koko Suomelle. Yritykset tarvitsevat työkaluja, tukea, neuvoja ja koulutusta sekä ennen kaikkea hyviä esimerkkejä liiketoimintansa kehittämiseen ja kasvuun uusilla markkinoilla sekä uusilla tuotteilla ja palveluilla. Uudenmaan kiertotalouden materiaalivirtojen vahvistamisella ja siihen liittyvän datan hyödyntämisellä sekä arvoketjujen parantamisella luodaan edelläkävijämäistä vaikuttavuutta koko Suomelle. Toiseksi korostamme Uudenmaan **TKI-toiminnan** vahvistamista ja mahdollisuuksia hyödyntää kansainvälistä kilpailtua EU:n TK-rahoitusta, mihin tarvitaan maakunnan, alueen toimijoiden ja valtion yhteisiä määrätietoisia toimenpiteitä. Kolmanneksi korostamme **osaavan työvoiman** saatavuutta, missä erityisesti Uusimaa on Suomen kansainvälisimpänä, kansainvälisten logistiikan keskuksena ja Suomen taloudellisena veturina avainasemassa kansainvälisen osaamisen houkuttelussa ja rekrytoimisessa.

Uudet startupit uudistavat terveellä tavalla elinkeinoelämää. Sen rinnalla uudet työpaikat syntyvät kasvukykyisiin pk-yrityksiin. Uusimaa on startup-yritysten keskittymä, mutta täällä sijaitsee myös yli 40 % Suomen kasvuyrityksistä. Näemmekin hyvänä, että siinä missä varsinainen yrittäjyysstrategia keskittyi aloittaviin yrityksiin ja yrittäjyyden erityisryhmiin, periaatepäätös keskittyy jo enemmän myös **kasvuhakuisiin pk- ja midcap-yrityksiin ja näiden yritysten tarpeisiin.** Yrittäjyysstrategian rinnalla on arvioitu tarvittavan erillistä keskisuurten kasvuyritysten (mid-cap, mittelstand) toimenpidekokonaisuuden laatimista. Periaatepäätöksessä **jää kuitenkin epäselväksi, miten tähän tarpeeseen vastataan.**

Periaatepäätöksessä mainittu **yrittäjyyden tiekarttakokonaisuus** olisi ollut hyödyllinen arvioitaessa periaatepäätöksen toimenpiteiden kokonaisuutta ja vaikuttavuutta. Tiekartta muuttaa toimenpiteet tekemiseksi, sovittaa yhteen eri ministeriöiden toimet sekä tuo sidosryhmät mukaan yhteiskehittämiseen. On hyödyllistä integroida yrittäjyysstrategiaan toteuttamiseen liittyvien ohjelmien (luovan talouden tiekartta, viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma, kotimaisen omistamisen ohjelma, TKI-tiekartta sekä työllisyyden edistäminen) tekemistä ja näiden kaikkien synergistä toteuttamista ja uudistumista yli hallinto-, teema- ja toimialarajojen. Samalla tiekartta voisi tuoda selvennystä myös siihen, miten kunnat, kuntien elinkeino-yhtiöt tai kuntien elinvoimaisuutta vahvistavat maakuntien liitot alueellisen yhteistyön

ja verkostotoiminnan kokoajina ja edistäjinä, motivaattoreina sekä alustoina kytkeytyvät toimenpiteiden toteutukseen ja seurantaan.

Mainittu tuottavuuskäänteeseen vaatii erityisiä panostuksia **TKI-toimintaan ja koulutukseen**. Toimenpiteissä tulee hakea vaikuttavuutta ja skaalautua. Uusimaa on Suomen veturimaakuntana keskeinen uusien tk-intensiivisten yritysten ja tutkijalähtöisen yrittäjyyden syntymisessä. Nämä mahdollistavat uudistumista laajemmin ja kasvaessaan yritykset ja niiden innovaatiot laajenevat ja leviävät muualle Suomeen. Uudenmaan tuoreen Elinkeinoselvityksen mukaisesti meillä on kuitenkin kehitettävää erityisesti tuottavuudessa ja kyvyssä soveltaa innovaatioita. Tämä liittyy periaatepäätöksen kohtaan 1.6, jonka tavoitteena on edistää pk-yritysten yhteistyötä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yrityskiihdyttämöjen kanssa. Osaamis- ja teknologiaverkostojen vahvistaminen on tärkeää pk-yrityksille.

Yrittäjyysstrategian tilannekuva-arvion mukaan kasvun keskeisin mahdollistaja on toimivat yritysrahoitusmarkkinat. Periaatepäätöksen kohta 1.1. lupaa selvittää **kasvurahoitusmarkkinoiden toimivuutta** ja kohta 2.9 kiinnittää erityistä huomiota kasvuyritysten rahoituksen haasteisiin, mutta selkeät toimenpiteet kasvurahoituksen, esimerkiksi oman pääoman ehtoisen rahoituksen, vahvistamiseksi puuttuvat. Uudenmaan tuleva kasvu perustuu ennen kaikkea vientivetoisuuteen (Elinkeinoselvitys). Yrittäjyysstrategia toteaa, että matala tuottavuuskehitys on seurausta alhaisesta panostuksesta markkina-asemien kehittämiseen. Oman pääoman ehtoinen kasvurahoitus mahdollistaisi panostukset markkinointiin ja tuotteiden lanseeraukseen uusille markkinoille.

2. Mitä tulisi erityisesti ottaa huomioon yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamisessa?

Uudenmaan liitto huomauttaa, että myös kunnilla ja maakunnilla on tärkeä rooli ja merkitys alueiden elinvoiman ja yritysten menestyvän elinkeinotoiminnan toimintaympäristön luomisessa ja sen vahvistamisessa. Niiden näkemyksiä olisi tarpeen huomioida huolellisesti yrittäjyyspolitiikan valmistelussa ja toteutuksessa. Lisäksi kunnat ja niiden erilaiset kehitysyhtiöt tarjoavat alueensa yrityksille myös ammattitaitoisia ja monipuolisia julkisia yrityspalveluita, sekä vastaavat alueensa elinkeinopoliittisen toimintaympäristön vahvistamisesta, mm. maankäytöstä, logistiikasta sekä osaltaan alueensa koulutusmahdollisuuksien ja työvoiman tarjonnan kehittämisestä yrityksille. Lisäksi mm. Uusimaa on valittu eurooppalaiseksi yrittäjyyden maakunnaksi 2022 Uudenmaan liiton ansiosta. Nyt **kunnat on kuitenkin mainittu yrittäjyyden edistämisen toimenpiteiden toteutusosapuolina vain kahdessa toimenpiteessä (2.7. ja 2.8).**

Periaatepäätöksessä ei myöskään tällaisenaan ole otettu kantaa, miten **kaupunkien, kuntien ja niiden omistamien elinkeinoyhtiöiden** konkreettisesti tulisi auttaa yrityksiä esim. vihreän siirtymän sekä kasvun ja kansainvälistymisen mahdollistamisessa. Kuitenkin mainituilla toimijoilla on merkittävä rooli siinä, kuinka hyvin tuo yritysrajapinnassa tehtävä kehittäminen tehdään ja minkälaista vaikuttavuutta sillä aikaansaadaan. Kehitteillä olevan tiekartan tulisikin

muodostaa työkalu, josta kunnalliset toimijat toivat saada konkreettista opastusta siihen, miten toivotun kehityksen mahdollistamista yritys kentässä olisi hyvä tehdä ihan käytännön tasolla.

Niin ikään, toimenpiteessä 2.8. huomioidaan TE-palveluiden siirtyminen kuntiin kehitettäessä julkisia yrityspalveluita asiakaslähtöisemmäksi ja yksinkertaisemmaksi. Lisäksi toimenpiteessä todetaan, että mm. maahanmuuttajayrittäjien erityistarpeet otetaan huomioon toimeenpanossa. Niin ikään yrittäjästrategia toteaa, että erityisryhmien osaamista, verkostoitumista ja kasvua on tarpeen tukea. Kaksi kolmesta Suomen vieraskielisistä asuu Uudellamaalla. Vieraskielisten yrityspalvelut vaativatkin palveluntarjoajilta, eli kunnilta 1,5- tai jopa kaksinkertaista resursointia. **Tällä hetkellä valtaosa Suomen vieraskielisistä yrityspalveluista maahanmuuttajille hoitavat yhteistyössä Helsinki, Espoo, Vantaa ja Uudenmaanliitto, vaikka haaste pitäisi nähdä maakuntaa laajempänä, kansallisena kysymyksenä, mihin tarvitaan myös VN:n resursointia.**

Periaatepäätös on osaltaan tapa toteuttaa **vihreätä siirtymää, mikä tulee pitää tavoitteena läpi toteutuksen. Poliittisella päätöksenteolla ja sitoutumisella on tärkeä rooli, mutta vihreä siirtymä voidaan toteuttaa nopeasti vain yritysten itsensä edelläkävijyyden, niiden kehittämien ja käyttöön ottamien ratkaisujen kautta.** Siirtymä tarjoaa paljon mahdollisuuksia yrityksille, mutta yrittäjät itse ovat kaikkein tärkeimpiä kasvun ja uudistumisen vauhdittamisessa. Yrittäjät ja omistajat tekevät päätökset osaamisen kehittämisestä ja rekrytoinneista, investoinneista ja kasvupanostuksista. He päättävät tuottavuutta ja asiakasarvoa vahvistavien ja uusiin mahdollisuuksiin tarttuvien liiketoimintamallien omaksumisesta.

Periaatepäätöksen visiona on lisätä luottamusta siihen, että yritysten kannattaa työllistää, kehittää liiketoimintaa ja investoida Suomessa. Lisäksi tavoitteena on lisätä Suomen houkuttelevuutta, jotta osaavat ulkomaiset työntekijät ja opiskelijat haluavat työllistyä Suomeen tai toimia yrittäjinä Suomessa ja että Suomi olisi houkutteleva ulkomaalaisten investointien kohdemaana. Vision ja tavoitteiden toteuttaminen edellyttääkin **vahvaa kansallista ja kansainvälistä viestintää sekä pitkäjänteistä sitoutumista koko valtioneuvostolta poikkihallinnollisessa ja laajapohjaisessa sidosryhmäyhteistyössä.** Sidosryhmien sitoutuminen tämän luottamuksen vahvistamiseen olisi tärkeitä.

3. Ovatko yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi riittävät (toimenpide 6.1.)?

Ei. Mitä lisäksi tai muuttaisit?

Uudenmaan liitto näkee ministeriöiden **yhteisen Yrittäjyyden neuvottelukunnan perustamisen** perusteltuna toimena vastata periaatepäätöksen toteuttamista ja seurantaan sekä edistämään sidosryhmäyhteistyötä.

Samanaikaisesti maakunnallisen yhteistyön vahvistaminen yrittäjyyden edistämässä ja kiertotalouden liiketoiminnan kehittämistä edistävän toiminnan vahvistamisessa, yhteisestä tarkoituksesta lähtevän verkostojen sekä hanke- ja innovaatioportfolioiden johtamisessa ja viestinnässä avaa myös uusia mahdollisuuksia vihreän siirtymän missiolähtöiselle, kasvuun ja vientiin tähtäävän yrittäjyyden menestykselle, vrt EER-vuosi. Tämä tulisi huomioida poikkihallinnollista yhteistoimintaa ja koordinaatiota mietittäessä.

Toiseksi, luonnoksessa jää epäselväksi, **nähdäänkö ympäristöministeriölle lainkaan roolia digivihreätä siirtymää toteuttavan kasvuyrittäjyyden edistämässä.** Esimerkiksi luonnon monimuotoisuutta, ympäristövaikutusten arvioinnin ja sen painoarvon vahvistamista, kestäviä metsien monikäyttöratkaisuja, vesistöjen tilaa, vihreätä siirtymää, kestäväää kiertotaloutta ja ympäristövastuullista kuluttamista edistävien toimintamallien vahvistamisessa sekä ympäristön suojelutason nostamisessa.

4. Ovatko esitetyt seurantamittarit kattavat yrittäjyyden periaatepäätöksen seuraamiseksi (kohta IV)?

-

5. Miten voidaan kehittää ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamiseksi?

Valtioneuvoston sitoutuminen yhteiseen tarkoitukseen, tavoitteisiin ja niiden toimeenpanoon sekä yhteistoimintaan ja tekemiseen yritysten sekä muiden sidosryhmien sitouttamiseksi on tärkeitä vihreän siirtymän tarjoamien liiketoimintamahdollisuuksien avaamiseksi ja hyödyntämiseksi.

6. Muut mahdolliset huomiot yrittäjyyden periaatepäätökseen.

Uudenmaan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua periaatepäätöksestä ja sen liitteenä olevasta Yrittäjyysstrategialuonnoksesta.

Uusimaa on nimetty Euroopan yrittäjyysalueeksi vuosiksi 2021–2022. Euroopan alueiden komitean tunnustus tarjoaa Uudellemaalle mahdollisuuden tehdä paikallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla yhteistyötä vihreän, digitaalisen ja yrittäjyysmyönteisen tulevaisuuden rakentamisessa. Uudenmaan teemavuoden tarkoituksena on muutos, jossa fokuksessa ovat asenteet, osaaminen ja yrittäjyys. Tavoitteena on ajattelutavan muutos kohti kiertotaloutta ja

hyvinvointia luonnon kantokyvyn rajoissa. Osoitamme esimerkein, että vihreä ja digitaalinen siirtymä tuo yrityksille mahdollisuuksia kehittää liiketoimintaansa, vahvistaa kasvua ja työllisyyttä Suomessa sekä vaikuttaa globaalien ongelmien ratkaisemiseen eurooppalaisessa yhteistyössä. **Uudenmaan liitto osallistuu mielellään VN periaatepäätöksen toteuttamiseen yhteistyössä ministeriöiden, alueen kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa.**

Varsinaisen yrittäjyysstrategian luvussa strateginen teeman 5 ”Yrittäjyys aluekehityksen ajurina ja yrittävän kulttuurin yhteiskunta” tavoitteena on ”edistää maan tasapainoista alueellista kehitystä ja alueiden mahdollisuuksien tunnistamista, vahvistamista ja hyödyntämistä sekä vahvistaa alueiden yrittäjyyttä, osaamista, omaleimaisuutta, identiteettiä ja tulevaisuudenuskkoa. Lisäksi tavoitteena on tunnistaa uusia, 2020-luvun näkökulmia Suomen alueiden tulevaisuuteen.” Uudellamaalla on panostettu tähän monin tavoin ja tätä voidaan pitää myös yrittäjyysaluevuoden yhteisenä tavoitteena.

Yrityksille maakuntarajat eivät saa muodostaa hidastetta menestymiselle eikä aluepoliittisin toimin tulisi vääristää yritysten välistä tasapuolista kilpailua. Uusimaa kilpailee alueena osajista, investoinneista ja yrityksistä vähintään eurooppalaisessa sarjassa. Monelle toiminnolle ainoastaan ulkomaat ovat vaihtoehto toimimiselle Uudellamaalla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla. Uudenmaan elinkeinoelämän menestyminen heijastuu koko Suomen hyvinvointiin. On ymmärrettävä, että uusmaalaisten yritysten ja muiden toimijoiden menestys ei ole pois muulta Suomelta, päinvastoin, se ruokkii kaikkia Suomen alueiden kehitystä ja menestystä.

Alueiden tasapainoinen kehitys tulee periaatepäätöksessä mieltää perinteistä nykyistä monipuolisemmin. Myös Uusimaa on erittäin heterogeeninen maakunta. Erot pääkaupunkiseudun ja muun Uudenmaan välillä ovat varsin suuria. Suurin osa Uudenmaan yrityksistä, sekä niiden kasvusta keskittyy Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkeihin. Vastaavasti suurta osaa Uudestamaasta voidaan luonnehtia maaseutumaisemmiksi alueiksi, mutta joilla samalla on teollistuneen ja palveluvaltaisten alueiden kehityspotentiaalia. Näillä alueilla yrityksillä on samankaltaisia kehityshaasteita kuin esimerkiksi Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla. Samanaikaisesti tilastoanalyysin on voitu osoittaa, että vaikka Helsinki-Uusimaan suuralueen positio on edelleen muita Suomen suuralueita vahvempi, kehityserot ovat pikemmin tasoittuneet kuin kasvaneet.

Myös koronan osalta tulisi edelleen huomioida Uudenmaan erityisasema ja haasteet elinvoimaisen yrittäjyyden edistämisessä. Uudenmaan erityispiirteet Suomen taloudellisena veturina aiheuttavat yleensä myös sen, että erilaiset talouden kansalliset taantumet ja kriisit iskevät siihen muuta maata nopeammin ja voimakkaammin. Tällä on huomattavat heijastusvaikutukset koko Suomeen. Uudenmaan työpaikkojen palveluvaltaisuuden ja MaRa-alojen suuren osuuden myötä maakunnan elinkeinorakenne on erittäin altis reagoimaan juuri koronaepidemian kaltaisiin toimintaympäristön muutoksiin. Niin ikään Uudenmaan yritysten vahva kansainvälisyys ja vientivetoisuus on noususuhdanteissa maakunnan vahvuus, mutta vastaavasti erittäin altis kansainvälisille suhdanne- ja geopolitiikan muutoksille. Tämä heijastuu nopeasti yritysten tilauskirjojen tyhjenemisenä ja vientitulojen laskuna, ja välillisesti työttömyytenä ja verotulojen laskuna. Samanaikaisesti Uudellamaalla yritykset ovat keskimääräistä nuorempia ja uusia yrityksiä syntyy muuta maata enemmän. Näissä yrityksissä

kysynnän äkillinen romahdus voi johtaa kassakriisiin käytännössä pidempään toimineita yrityksiä nopeammin.